

Pirkanmaan hyvinvointialue
PL 272, 33101 Tampere
etunimi.sukunimi@pirha.fi
pirha.fi

Vastaus valtuustoaloitteeseen
21.8.2025

Vastaus valtuustoaloitteeseen omaishoidon lakisääteisten vapaiden selvittämisestä

Aluevaltuutettu Lisa Wesin Perussuomalaisten aluevaltuustoryhmän puolesta ja muut aloitteen allekirjoittajat ovat jättäneet aluevaltuuston kokouksessa 10.2.2025 § 24 valtuustoaloitteen omaishoidon lakisääteisten vapaiden selvittämisestä. Valtuustoaloitteessa pyydetään selvittämään ja raportoimaan omaishoitajien lakisääteisten vapaiden valvontaa ja toteutumista sekä vertaamaan kustannuksia ja vaikutteita tuntiperusteisen työvelvoitteen näkökulmasta.

Omaishoidon tukea koskeva säätely ja ohjeistukset

Laki omaishoidon tuesta (937/2005) mukaan omaishoitajalla on oikeus 2–3 lakisääteiseen vapaaseen kuukaudessa (laki omaishoidon tuesta § 4). Lain mukaan omaishoitaja ja hyvinvointialue voivat sopia, että omaishoitaja pitää vapaan useampana alle vuorokauden mittaisena jaksena. Hyvinvointialueen on huolehdittava hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä hoitajan vapaan aikana.

Omaishoidon tuen toimintaohje on tullut voimaan 1.2.2024. Toimintaohje on laadittu tueksi henkilöstölle ja omaishoitajille. Toimintaohjeen mukaan omaishoidon vapaan voi toteuttaa joko osavuorokautisena tai tilapäisenä perhehoitona. Osavuorokautinen perhehoito tarkoittaa hoitoa, joka kestää 3–6 tuntia. Tällöin omaishoidon vapaan 24 tuntia voidaan jakaa enintään neljään kuuden tunnin jaksoon. Perhehoitajalle maksetaan samansuuruinen palkkio riippumatta, onko jakso kestänyt kolme tai kuusi tuntia tai jotakin siltä väliltä. Asiakas maksaa vain yhden 24 tunnin omaishoidon lakisääteisen vapaapäivän suuruisen asiakasmaksun, vaikka hän jakaisikin vuorokauden neljään osaan. Osavuorokautinen hoito kirjataan Oima-järjestelmään tarkkoina tunteina, ja yksittäinen hoitopäivä ei saa ylittää kuutta tuntia.

Tilapäinen perhehoito tarkoittaa hoitoa, joka kestää yli kuusi tuntia. Mikäli hoito ei jatku yön yli, Oimaan merkitään toteutuneet hoitotunnit. Jos hoito kestää yön yli, kyseessä on tilapäinen perhehoito, joka kirjataan Oimaan 24 tunnin mittaisena, kuten asumispalveluissa toteutettava lakisääteinen omaishoidon vapaa.

Omaishoidon tuen vapaapäivien ilmoittaminen ja seuranta

Asiakasohjaaja tekee viranhaltijapäätöksen omaishoidon tuen vapaapäivien järjestämistavasta. Vaihtoehtoina ovat esimerkiksi sijaishoito, palveluseteli, ympärivuorokautinen palveluasuminen tai perhehoito. Asiakas voi hyödyntää halutessaan useampaa järjestämistapaa samanaikaisesti, sillä lakisääteisten vapaiden käyttötapaa ei ole rajoitettu.

Omaishoidon tuen toimintaohjeissa on määritelty, että omaishoitaja ilmoittaa toteutuneet lakisääteiset vapaat omaishoidon yksikköön. Ilmoituksen voi tehdä joko suoraan yksikköön tai merkitsemällä vapaat Oima-järjestelmään. Ilmoitus tulee tehdä viimeistään seuraavan kuukauden 5. päivään mennessä. Tämä aikaraja varmistaa, että vapaapäivien toteutumista voidaan seurata ajantasaisesti ja että laskutus vastaa toteutuneita vapaita.

Asiakasohjaajat seuraavat omaishoidon tuen vapaiden toteutumista omaishoitajan jaksamisen näkökulmasta ja tukevat sopivien vapaiden järjestämisessä. Yhteydenpito asiakasohjaajan ja omaishoitajan välillä tapahtuu tarpeen mukaan, ja erityisesti silloin, kun omaishoidettavan tilanne muuttuu.

Omaishoidon yksikössä seurataan vapaapäivien varaamista ja toteutumista sekä tehdään tarvittaessa korjauksia ja selvitetään epäselvät tilanteet. Lisäksi varmistetaan, että laskutus ja toteutuneet vapaat vastaavat toisiaan.

Johtopäätökset

Valtuustoaloitteessa nostettiin esiin tärkeä huomio perhehoidon käytännöistä omaishoidon vapaiden järjestämisessä. Aloitteessa tuotiin esille, että perhehoitaja laskuttaa useammasta tunnista kuin mitä toteuma on, esimerkiksi neljän tunnin työstä kuuden tunnin palkkion. Tämä on tärkeä huomio, ja perhehoidon ohjeistusta tullaan muuttamaan tältä osin.

Tilanteen korjaamiseksi omaishoidon tuen toimintaohjeeseen tullaan määrittelemään uudelleen omaishoidon vapaiden palvelut, mukaan lukien perhehoidon tuntimäärät lakisääteisissä

omaishoidon vapaissa. Päivittämisen tavoitteena on vahvistaa omaishoitajien jaksamista ja parantaa asiakkaiden mahdollisuuksia hyödyntää lakisääteiset vapaat täysimääräisesti. Toimintaohjeen päivittämisellä varmistetaan oikeudenmukainen ja yhdenvertainen palveluiden toteutuminen asiakkaille ja yhteneväiset toimintatavat perhehoitajille. Samalla tarkennetaan myös perhehoidon palkkioiden määrittelyä. Toimintaohjeen päivitystyö on aloitettu.

Valtuustoaloitteessa esitettiin myös toive kustannusvertailusta, mikäli osavuorokautinen perhehoito toteutettaisiin tuntiperustaisesti nykyisen kuuden tunnin mallin sijaan. Ohjeistusta tullaan korjaamaan niin, ettei laskutusta voi tehdä toteutunutta tuntimäärää suuremmasta osasta.

Vastuuvalmistelijat:

Tuula Jutila, toimialuejohtaja

Kaisa Taimi, palvelujohtaja

Vastaus valtuustoaloitteeseen on käsitelty ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden valiokunnassa 11.9.2025 § 12.